

پیدا شد مرا ملاقات آمار کرد که تدریجاً در صفت که بودی آن
 سجری در بعد دل آرا سجری انشا الایسان کاعزاکم الیکم اللہ
 تخلقک فتوالت فعداک فی آی صوره تاشاء سکتک کما بود
 عقل و تدبیر را من که تو حسین بودی فلتطیر الایسان من خلوق ای
 عامل اگر بعد از موافق ساند فماله من قوه و لا کما صرنا مدیر هیچ را کما
 و اگر تدبیر را فی الاصل ایست بودی برادر اولان صوت نقای خود بودی حرا کما
 بعد از تمام ملک گیری راه ما بودی رقة حکما و مرا خود مردی اسال نس
 محور است و تدبیر بعد در است فایک تکت هتو کما اعتماد در تدبیر حردسان
 کرد و دویکے است اذلتهم الا تکتو نهم عو کرة و مرة تحر ما محمود کما
 عیب است که مار طمس گردی امت من قوه و لا یفقهو کما مبرک ان
 وصیت کرده رفت اند که مصر مصر من رب البحر ملت و الی الله
 اکوئل هم سیج رفته دح الذی یو یای ای آدم اگر عقل داری حدی القدر
 صفت تدریجید که من تکتک به فعدا اشتکتک بالاعزوة
 الفوتی لا انقصا لهما ابوار این صانع نوحاے تطلح علی الاکتفید
 مدلم گردی کرد و در دقت عام اتری کرد و تفت هم مدای در داو و التمشاء
 ذات الرحمن الله القول فصل در ماضی من یرقیه درست مدای
 رحمت و الاخص ذات الصانع ما هو لا الهول مداد را که
 ما خود قدم داعیه مد است که اکثر اسال درین معالما یجور بد و راه میرا
 منکر و اگر حیرت اریں ماجرا اشاره و کما یحیر تحریر آید ستحس بلکه احس باشد

کَافَّةً الرَّسُولُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ قُرْآنِ مَآعَاتِ هِدَايَتِ خَاطِرِ بَدْوَدِ وَكَذَلِكَ رَأَيْتُ دَسْرَتِ خَاطِرِ بَدْوَدِ

آغاز قصہ

یگویند بر ماند قدیم و سابق مقامی بود و بحسب و موافق مینو سواد حمت بنیاد و بنا ہے او
 ریح و وزانی او وسیع با انواع حس آراسته و ماضی و معاشی میراسته کاملین
 هر علم و فن در ان موجود بود و مذکور گوی سبقت از سکان طار اعلیٰ میر بودند (گویی که
 اشاره که اَقْسَمُ بِهَذَا الْبَلَدِ آن راجع است) از دانشی که تعبیر بوجود و جهان
 سیکو که تعبیر حکمت و امکان سیکو در نقش آسمان نیلگون پیوسته فوئیت
 از جنت اعلیٰ برگزیده آرزو صفتش بیان مامه عاری و دعوی جلالت بر لسان
 لسان جاری البتہ اگر ارین اشعار بدر الدین جایی شمه تعریفش نموده آید بچار

در اسم سید الدین علم خرم خردی از ان ماضی و معاشی

بکوزه پیوده آید و هوذا اشعار	ز سہ ہزار کہ در وی چہ بنا کردند
فلک چو ریگ کبودی نمود درنگ یہ	ز شرم خواست در رفتن آسمان زمین
ویک از سر ہزار متاب گفتش یہ	بہانہ ایست عرب آفتاب را ہر شام
صریح ماتو بگویم کہ نیست شک و شبہ	چو آسمان سوی قصر شاہ کرد لطف
رفعتش ز سر آسمان متاد کلمہ	المنقصر تعبیر کریمہ و مَسَاکِی

کَلَيْلَةُ فِي جَنَّتِ عَدْنِي بُوَدِ کہ شکوک سکران این آیت را از بیج می بود
 در اجا با و شاہ بود و قضای نام او در جمیع عالم سخر احکام او گویند و مان وَالسَّمْسُ
 وَالسَّمَاءُ وَالْجُودُ وَصَفَاتِهَا بِرَأْسِهَا و اوراست و منہون
 نَحْنُ وَالسَّمْسُ وَالْقَمَرُ آراست و منہون نَحْنُ لَنَسْأَلُكَ وَنَدَّكَ
 مَرَّ لَسَاءُ و در حق اوراست ہر کہ صورتش دیدی اِنَّكَ لَعَلَّيْ حَلَقُ عَظِيمٍ

مردمان را بدی آنکه سیرتت تمیزی بکند و هر کس که از تو جدا شود از من جدا می گردد

ساده گویند و محسوس ملک است کافان
 بهر مقام احترام از مرده حرام است
 بهر مقام از مرده حرام است که در مسدود
 اطلاق ایام را هم را این احکام است

[illegible]

تَنْصِبُهُمْ تَحْتَ شَجَرَةٍ مِّنْ ثَمَرِهَا كَقَوْلِهِمْ كَقَوْلِهِمْ
 مَرَكُوا مَوْجِلًا مَّارِجًا مَرَكُوا مَرَكًا مَرَكًا مَرَكًا مَرَكًا

لَسَكَ قَسَاوَنُ بَرَقَ دُرِّهِ بِبَسْدَاقِ يَكَاذُ الْكَذِبُ يَحْطَفُ الْخَصْمَانِ هُمُ
 بَوْرُ سِيمِ تَمَرِ رَامَا لَكَلِيَّةٍ رُدُومًا بَفَرْقَةِ اِبْنِهَا عَقْلُ كُورِ سِرِّهِ وَبِمِيدَانِي إِذَا جَاءَتْ
 الْمَلَائِكَةُ صَفًا صَفًّا حَيْدَرُ فَرْسَتِ هَيْبِ اِيَامِي صَوْفُ قَسَاوَدِ قَدَرِ اسْت
 وَكَمَا يَهْدِي فَدَكَّتِ الْكَرْحُوحُ كَاذُكَ هَيْبِ مَا جَسَدِ اسْتِ مَصْرَعِ
 يُولُ قَسَاوَدِ اِيَدِ طَبِيبِ اَبْلَهْ تَوَدُّ اِذَا اسْتَدَاوْ تَدْمِيرِ تَقْسِيرِ كُنْدِ بَا تَهْتَارِ
 چه معلوم که تقدیر تند بر چه کند

قصه شاه و کنیز

تسید و که ماوشای بود و جاں یابای اورا کنیز کے بود حسین بہ حسین است حسین
 مرید بنجد و حال عجیب صاحب جمال نخواستی اَلْقَدْ خَلَقْنَا الْاِنْسَانَ فِي
 اَحْسَنِ تَقْوِيْمٍ مَرَاةٌ نَشَتْ مَسَاعٍ حَقِيقَةٍ بُوَدِ مَقْصُورِ تَحْقِيقِ عَاوَدِ
 وَصُورِ كُمْ قَا حَسَنَ صُورًا كُورِ خَسَارِ اسْ بَالِيْدِهِ بُوَدِ وَتَحْمِلِي مَحْلُوْنَ
 فِيْهَا مِنْ اَسَاوِدِ سَمِيٍّ دَهَبٍ وَلَوْ لَوْ وَلِيَا سُهُمْ فِيْهَا حَرِيْرُهُ
 اَرَا سَتَهُ وَبِزِيْرَاهِنِ فِيْهِنَّ قَا حِرَاتِ الْكَرْبِ يَرَا سَتَهُ وَبَلَعَتْ
 كَمَا يَكْمِيْتُهُنَّ اِلْسَانُ قَا كَهْمُ وَلَا حَاكِيْكَ دِرَا فَرَا شَتِ شَاهِ كَنِيْزِ رَا چَا نِ
 مَحْبُوبِ دَا شَتِ كِهْ حَسْبِ آيَةِ فِيْ شُعْلٍ قَا كِهْوَنِ دِيْ كِمِ اَزْ كِنَارِ خُوْدِ نَمِيْ كُنْدِ شَتِ
 تَسَا كَا رِ كَنِيْزِ يَارِ شَدِ شِيَا هْ اُوْرَا تِيْمَارِ شَدِ ہر حَيْدَرِ مِرْسِدِ شَدِ عِلَّتِ بَسِيْرَتِ شَدِ
 یاری اور روز در افزونی نمودی شاه را لمحہ لمحہ لاغری افزودی آنرا لا امر

ایستاد و زبان تنایر کشاد آواز و یار و جو شامد بیت گردن یا میسر معطر بیت گرد
 دل هم سلطانی ملک اجسام میکرد تنوع و خوشامد این که او را رام میکرد دل تیرت
 فَتَنَتْنِي مَسْجِدُ الْقَصَاةِ وَالْقَدَرِ حَسْبِيهِ بُوْدُ كَفْتِ بِيْتِ
 رور دین همسیران رور را محاسن باخون دل جناب ست
 و تدریر بصیحت کرد بصیحت چه بلکه منیحت کرد که چرا ادمار مر سرت سوار است
 عقلت معکوس سخت سکوس فلکات ملبوس گردید و منشون و از تاست
 قُلُوْبُهُمْ فِي سَكْوَةٍ يَكْتَرِدُ دُونََ حَالِ قَسَمِ كَدَامِ شَكِ
 افتاده که عیس کس دعوی بهتری میکنی فَا كَذَلِ اللهُ سَكِيْنَةً عَلَيْهِ وَ
 اَيَّدَهُ لِحُجُوْدِهِ كَمْ تَرَاهُمْ اَوْ سَتِ اَزْ اَفْرُخِ رِيَادَتِ وَ كِهْرَانِ سِيَكُنِي
 نَسِيْدَةً اِنَّ اللهَ لَعَنَ الْكَافِرِيْنَ وَ اَعَدَّ لَهُمْ سَعِيْرًا و چون تدبیر
 از دل بهر پیمان پندے که رد دل اران بندی بود بسید محکم یَلِيْسُ الدِّيْنُ
 كَقَرَامِيْنِ رَفِیْهِ اللهُ اَبُو سَتِ و بمصدق عِلْسِيْنِ كَوْنِي اَرُوْمِ رُوْكَرِ اَبِيْدِ
 و گفت شما کسی لیاقت تالقی در اید فَا قَعْدُوْا مَعَ الْفَاعِلِيْنَ اَكُنُوْنَ
 مِنْ مِّنَارِ عَرَبٍ وَ جَدَّالِ تَجْرِبِ كَمْ - دَلِ كَفْتِ كِهْ بَا شَعْرَانِ كُصِيْكُ حَسْبِيْ
 كَسُوْهُمْ مِنْ نِيْكَ كَمْ وَ تُوْشَمِنْ دَانِي عَجِبِ نَاوَانِي بِمَوْجِبِ وَ وَ حَدَّكَ
 صَالَاةُ هَذَا اِذَا بَصَالَتِ تُوْ كَسِ هِدَايَتِ كَرُوْ شَكْرُشِ بِجَانِ آرَمِيْ وَ اِلَازِمِ
 اِنْعَامِ دِهِي رَسْتِ اَسْتِ كِهْ مَنْ لَا يَشْكُرُ اللهَ لَا يَشْكُرُ النَّاسَ قَفَا اَزْ
 دَلِ اَيَا نُمُوْ كِهْ لَا تَحْرُكَنَّ اِنَّ اللهَ مَعَنَا طَوْرِ اِحْيَانِ مَوْكِدِ سَتِيْ دَانِي
 اَلْكَيْفِيَّةُ مِنْ سَقِيْ وَ دُطْنِ اُمِّيَّةُ اَزْ اَحْلَقْتِ بِيْمَنِيْنِ اَسْتِ اَلَا اَكُنُوْنَ

عظیم است که از وفور دولت و درجیت ندای مس الملک ایوم وروای اراکما
 که آمده است که **وَاللّٰهُ لَا يُحِبُّ كُلَّ خَوَّادٍ** را باید آمد **لَا تَحْمِلُ أَثْقَالًا**
اِذَا اسْرَدَ شَيْكُمَا اَنْ يَقُولَ اَلْكَفُ فَيَكُونُ اتفاق که عقل هون و تومند را
 های امتحان تجویز گردند هر حسب رای عقل بر وقتدیر رفته گفت که پس ای سر
 تو قیر را از نور عقل آریسته و از لباس اسباب پیرایسته آورده ام و ظلمت او مار را
 ارد و بفرنگها انداخته ام مرا آنچه کردنی بود طی کردم ترا آنچه بخلاش و دعوای باشد
 بمنده ظهور آرتقدیر فمانید که دعوای مقابله مانو میکنی و در میان آن جان غریزی
 چه افکنی آخر بعد خرابی طرب رنگی عیب خواهی نمود یعنی سناری ایی **لَا تَكُنْ مِثْلًا**
لِقَوْمٍ سَلَوْنَ خواهی کرد و تدبیر گفت آری هر کاری که بدیامی شد تدبیر میکرد
 چون تدبیر ترا دستگیر نماز خیز چنان کردن چاره حییت

آغاز جناب

تقدیر چون آسمان این هرزه سرایش کرد و بحر غنبتش بگوش و صبح بجزش بگوش
 آمد بگوش و **فَاَدَّ التَّنَوُّنُ** بگوش آمد و **رَأَى عَشْقًا** را طلبید و **طَلَعَتِ الْعِشَّةُ حُجُوجًا**
الْحَمْدُ بگوشانید خطاب تو میسی **الْعِشَّةُ لَا تَقْدَرُ** و او و روان و **حَسْبُ الْاَوْثَانِ**
اَيْنَمَا تَقِفُوا اُحْدَاوَا وَقِفُوا اَتَقَدِّرُ گاه حواله نموده روانه نمود چون پیش خیمه
 حضرت مشق بیدل اشغال آمده استاده شد بموجب **اِذَا ذُكِرْتِ الْاَكْرَهَى**
رَلَا اَكْهًا وَاَحْتَرَبَتِ الْاَمْرُحَى اَنْفَالَهَا حواس حسه بر یک تنزل و
 لطافت عیصره متمثل شد بد که ناگاه خود و دولت **وَالْاَكْرَهَى اَوَالِ الصَّخْرَةِ** آمده ار
 ایستاد و **تَقِفُوا اُحْدَاوَا** و عقل را بجنرت حمد و طلب فرمودند از هیبت

عقل کلنگره و مانع نمی ماند و ناصر شد تشنه دستاورد شتر را بیا عقل برآمد
که گیسو برآمد آگ ماند و از ریشه داند و نور اصدار تنقه عالییه حسرت متق عقل کور
سدر گزمت به چیده یافت به چاره دید آخر مقام عدم چنان رسید آنگاه که در کس
تینما آنگاه که در کس عشق بر مال حال این عسرل می سرانید غزل

عشقم که در دو کون حکام مدد نیست	مقام معرکم که نتاخم پدید نیست
زار و وعمره هر دو جمال صید کرده ام	سکر میں کہ شیر و کماخم پدید نیست
چون آفتاب در سج هر دره طاهرم	در عایت ظهور عمامم مدد نیست
چون هر چه هست در همه عالم همین هم	باند دور و عالم ار آخم مدد نیست

الفصل آفا حاضی بود و در حشر کے دست پری سکری کہ انارہ چشم او رسد
عشاق آفاق و انہ قسامی آورد گویند و کشتن بحر و دیدہ ستہ عمل اقل
یا مہم میخواند و دانش سلک در پاسے آمدار بود و از سرچہ مان و انہ امار
می نمود صفت سال خود قرآن میگوید کَالْهَبِّ الْيَاقُوتِ وَالْمَرْسَايِ
سر کراسطر آدمی عقل و دانش نصر آدمی عیا به این شعر از در سر جمال
در و رماں ساخته شعر در و دماں به اسکے ہم تو رماں کو تصدیق کر کے بیٹھے ہیں
اگر ماو لب موی کرے ہکو تو قسمت نکایہ باعث ہی و رسوا در لخت با با منیاد و حنا
نو گو ما آفتاب از محاسن آریا در آمدہ می نمود و حواں نقاب از رخسار رکت سادی
گوئی برق و ساعہ بر حواں جمال بر مادی ہر کہ مطالعہ کردی چیدہ طلمت و
ساعتی و یکتا بر عبادی و در آرمی رلف ناگر تو دنی لی کمر را کجا خود ابر
و در لخت تا سال تد بود کہ دینک کتلی به اپاسے اراں است چنان کہ

کے پر سید مصر	از شب چه قدر گذشتہ ماتم
دیگرے جواب داد مصر	زلفش بکمر رسیده ماتم

تعریف ز لست گافه ثعلبک علی بن ابی طالب
 دل عتاق می نمود گویا که ای الله اصطفیایک و کهرایک و اصطفیایک
 علی بن ابی طالب و علی بن ابی طالب در رحمت او آمده بود و قضا کار دل آن امیر و امام
 کیسواش اسیر شد از آنجا که آمده است زینت للناس حبیب التته و ایت
 من النساء و البیتین حب آن محبوب بل این مطلوب صحت خلید
 جرم وصال دل یا مال را عیال بے مدید چون که هر امری را بانی است که ازان
 باب باید گذشت چنانکه وارد شده است که و انما الیوت من ابوانها
 فمید که وصال بے تاج و از دوح مال است بحکم کانکوحسب باذی
 اهلین از پدرش سست شکست نمود و آید کانکوحسب اما کتاب لکم
 من النساء را وسیله قبولیت ساحت قاضی را بنی نشد و جواب نگاشت
 که بدین مافوق شرط است بحکم المشیر لکم لا یکنکم الا مشیرکم و تولدت مانند
 کاح راهوت چه داری الطیبات للطیبتین و الطیبتون للطیبت
 مشرکان رازن مشرک مناسب است که لیلینات الخیبتون و الخیبتون
 لیلینات امرایردی است ما را بیا چه واسطه ای بر عیال شما نشد و کون
 یوں امیر اسیر چنین جواب یافت از حرمان بنایت پریشان شد عقل از
 لا تقصروا من رحمة الله سلی سید و تدبیر سلی علی لکم الریح و
 و در آخر بهم می رسد و آویخته آوارده را علی الدوام اشک از چشم و این شعر

مردان جاری و حائے غیب طاری شعر عاشق س و مستوق کلام و گراں است
 چونکہ عہد سوال کہ عید رمضان است و عقل بیگمت کہ چراغ دل بیجوری
 و طمع محال ہے ری عشق مستی حود و لیستون می تر حلق و محتوم حیات مہ
 مشک میخوار عقل می نماید کہ خیر الدنیا و الاخرہ قوت شہیدہ
 ہمیں است عشق بیگمت کہ کل حریب بما کذا نفم و کیر حوہ شائد
 سخاوتہ چوں عقل گمتی کہ دستہاں عشق راہ پسندیدہ اید ذالک حسرتا
 چو عشق و مود می کہ حکم من کمر یلذک کم یلذذ ما دناں ارید نس
 نہ خردار بر او لذت کا الانعام بل همّا خصک بسبیل الہ اگر عقل و تدبیر کمی

اِنَّا مَسْكُوبٌ يَنْتَكُؤُكَه شل که می نیجایم میر العلامت
 اِلَى الشَّوْرِ و خود چنان کور شد که کوئی ظلمت لغت معنی
 دست میں تا کیست آن عاشق شب و روز بخمال رونا خوشال مانده
 و دل بیج کار و اشغال ندا می اگر بودی فکر او بودی و با هم ذکر او نمودی همه
 منتظران کارخانه او انتظام خانه خود نمودندی هرگاه که اصل مالک بنجر بود
 تحقق حال گماشتگان که نمودی کارخانه او بمقدار اَنْ لَيْسَ لِلْاِنْسَانِ
 اِلَّا مَا مَتَّعَ به و حصه منقسم کردی منافع خود گرفتند نقصان او را
 و او ندی مال امیر بستی آن سیر بر بودی بر حال ابری کارخانه که نظر نمودی
 المختصر روی جاسوسان و خبران خبر فرحت اثر رسانیدند که حقیقت یافته
 الصمد فیه معلوم شد که و بلند ار چند تو که بکند محکم جلی مین متسلط
 تا تمید گردانیده است بفخوای اِنَّ اللَّهَ يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ رُزْمه بکناره
 ساحل می رود و بلبهارت شاعری می شود این شده آن مرد و را گویا جانی تازه
 سجد و نه تماشا بسوسه و ریاد و دید و این فرد و زبان سے راند

آیم سرگشته تو پویان پویان | عشاق صفت وصل تو جویان جویان
 چون آید رسید و صورتش دید بخشش محو گردید تصویر او بایستاد جمال خسار
 گویا نیست آینه حیرت داشت که ناظر را بصفت محکم شکسته فاجعه و غلظت
 که در جویان ریاضت و چنان تبحر بعالم سکنه می آید تا که مفهوم می رسد
 که نه فانیان فانیان محو می است و میکه آن نازنین کباب رفتار
 آینه حسن از صفت غسل جلا داده براسه رفتن شاد از کناره در بار خاست

وہاں نال بشت دریل سیم پاس دروغی جالیں ناویہ نوردشت اصطرار
 ولس اس بیات کہ دلاکتیں ہے اکاثریں مہر خاں اور خیم محو
 کماہ و تہذیبی حرا کہ سادی ہو دار راں طس پیر سو کہ ایت اللہ تعالیٰ
 و بیٹ الحسمال آل بریرا و ملا و سید اور متہ عامہ جویش آباد ہو
 اس نامہ راہ را و پچو را و تیریں راں سید اوہ و یاد ہو و اس غزل

اِنْ كُنَّا امْتٌ يَوْمَ الْوَدَّاعِ نَاثِقًا
 مِنْ مَّاتٍ لَا تَكُونُ عَلَيْكَ تَحْجَا
 يَا لَطِيفُ اَنْ عَدَّ الْحَتِيفُ عَامًا
 مَا حَايَا لُ وَلَا سَيِّئَهَا حُسْبَا
 فَكَلَّمْنَا عَمَّا فِي الْبُرَاقِ مَحْتَمِلًا
 فَلَ يَفْغُرْ مِنْ لَحْدِي سَطْرًا
 سَعْدِي لَمْ يَصِدْ وَلَمْ يَكُنْ صَا
 عَسَ كَوَاهِ آلِ بِيَارِ جُولِ ارْطَارِ
 وَيَكُونُ النَّاسُ كَالْفَلَّاتِ

عمر کے سر پر بند غزل
 لَا تَحْسَبُونِي فِي الْمَوْدِقَةِ مَضْفًا
 وَأَكُونُ مَحِي قَادِرًا مَتَالِفًا
 يَبْنِي وَبَيْنَكَ مَوْعِدًا لِيَجْلُو
 لَوْ كَانَ كَامِلًا إِذِ التَّالِفًا
 وَتَنْ كَسْ مَا يَحْمِي الصَّلَ تَكْتَفًا
 طَمَآنٍ لَوْ شَرِبَ الْحَايِرَ مَا أَكْفَا
 فِي الْحَقِّ إِلَّا أَنْ يَكُونَ يَكْلَفًا
 مَرَجَّ حَوَالِي سَيْدِ مِرْغَرِيدِ وَبَتَا

الْمَلَكُوتِ سَاں سَلِ بِرِیَاں رَمِی سَیِّد و تَظْهَرُ لِقَش تَاچِدِے
 لَی مَیْدِوِی مَلِیْدِیوِں تَصَدِّقُ تَبِیْعِ اِلٰل و تَصَدِّقُ حَالِ اَوَسْتَرِج و لَسْط
 سَعْدِ دَلِے بِکِ مَقْسُ تَدِیْجِ سَاں وَاہِمُ آدِہ مَادِو وِیْدِ ہر حِیْدِ
 مَالِش تَامِ کَرْدِہ اِمَا اَوَرِ اَتْرِی ہ مَوْدِ کَسِی مِی نَمَا ہ کہ مَیْدِ سِ عَمَّارِاں
 حَاہِ اِیْمِ بِرِہ بِرِہ دِ مَرَاوِی اَسْرَجِ اَلَا دِقَابِ بِرِ سَیْمِ اَللّٰہِ تَعَالٰی

فَعَلَّكَ الْبَلْغَمُ قَدْرَ قَرَارٍ وَطَلَّاهُ صَدْرُ دُرِّهِ وَدَرُّ رُوحِهِ حَسْبُ لِمَالَتِ الْفَتَحِ
 بَعْلُ الْبَلْغَمِ كَيْسٌ رَقُورٌ أَوْ جَوَابٌ سِيدٌ أَوْ كُفَّاءٌ نَخْتٌ يَخْرُاجُ مِنْ شَقِّ
 بَيْحٍ خَرْدِيدٍ أَوْ مَيْكَةٍ كَلَامٌ كَلَامٌ مَرَاةٌ فِي دِيَارِ اللَّهِ
 مَعْتَقٌ رَسِيدٌ هَسْتٌ قَلٌّ وَتَمَرٌ كَمَا مَنَدَ رَسْتٌ كَلْبِيَّةٌ كَيْدِيَّةٌ بِأَشَدِّ حَالَةٍ كَيْدٍ هَسْمٌ
 مَسْتَقُولٌ بُوْدٌ وَهَمٌّ مَسْتَقُولٌ حَبْتٌ وَدَلِيلٌ وَرَانٌ كَرْدُنٌ مَكْسٌ قِيَاسٌ فَتَقْبِضُ عَقْلُهَا
 نَهْمٌ يَكِيَّةٌ دِيدَنْدِيَّةٌ سَبْعٌ سَبْعٌ وَنِزَارٌ سُوْدٌ مَسْتَقْبَلٌ تَقْبِيرٌ بِسُوْدٍ تَقْبِيرٌ
 آنِ وَلَسِيذٌ بِرُودٍ شَتْدِيَّةٌ كَيْدِيَّةٌ كَيْفِيَّةٌ كَيْفِيَّةٌ كَيْفِيَّةٌ كَيْفِيَّةٌ كَيْفِيَّةٌ كَيْفِيَّةٌ
 التَّمَنُّيَّةُ الْبَلْغَمُ الْبَلْغَمُ الْبَلْغَمُ الْبَلْغَمُ الْبَلْغَمُ الْبَلْغَمُ الْبَلْغَمُ الْبَلْغَمُ
 تَانٌ مَسْتَقْبَلٌ فَكُلُوا مِنْ رِزْقِ اللَّهِ كَمَا كُنْتُمْ تَكُونُونَ أَسْتَقْبَلُ قَسْدٌ قَسْدٌ
 بِنَفْسٍ أَسْتَقْبَلُ آخِرِي بَرَانٍ مَزِيدٍ كَرْدِي كَرْدِي مَزِيدٍ مَزِيدٍ مَزِيدٍ مَزِيدٍ
 فِي عَيْشَتِهِ الرَّاغِبِيَّةُ عَشْرَتٌ كَرِيمَتٌ وَعَاشِقٌ زَارُ خُودٍ وَرَحْمَةٌ
 اِنْدَاخْتٌ كَرْمَدَقٌ كَرْمَدَقٌ كَرْمَدَقٌ كَرْمَدَقٌ كَرْمَدَقٌ كَرْمَدَقٌ كَرْمَدَقٌ كَرْمَدَقٌ
 سَمَكٌ حَذَرٌ بِأَيْدٍ كَرْدُولٍ بِرُودٍ كَرْدُولٍ كَرْدُولٍ كَرْدُولٍ كَرْدُولٍ كَرْدُولٍ
 لَا تَسْكُنُ عَمْدًا كَرْمَدَقٌ عَاشِقٌ مَادِقٌ چُونِ اَيْنِ سَخْنَمَايِ حَشْتِ افْزَا
 شَنِيدِ بِرُغَا سَتِ سَيَابَانِ دَوِيدِ چُونِ كَسِ طَلْبِيدِ اَيْنِ شَعْرُ جَوَابِ شَنِيدِ

نہ ہر سے تو مرا راہ خویش گیر برد

ترا سلامت باد امر انگوں ہمارے

الْمُهْتَمِرُ كَسَانٌ أَوْ كَوْنٌ بِطَائِفِ حَيْلٍ أَوْ رَاثِ بَيَابَانِ بِسُورِ مَكَانِ مَبْعَثِ قَمَرِ
 كَنَائِدِ نَدْوٍ وَبَلْجُونِيٍّ أَوْ هَرَانِ مِي رُوْخْتَنْدِ بَقْوَا سِ مَسْجِدِهَا سَبْدِ كُفَا
 الْأَوَّلَى بِرُسْتُورِ سَالِقِ بَرَقَاذِ قَرَارِ كَرْتِ اِمَاعِلِ وَحَوَا سِ زَيَادِ تَرَاذِ مَسَارِ

گرفت آئے عاموس و سات مروش گہ و رعش کا ہے در و رش می لود کے
 و در طست و طبع سیر دریا کیں سیدی می مودی چوں، قی ریں طاقصا پانت
 عشق و لیس عارت کرد و عارت مالش شفاست یعنی و تیکہ آن آلف قد
 ے یر و اما تحرف در را در رسیدی و این رآل تات قدم در لفظہ و اذہ عشق
 مر سیدی چوں بون تے آب میم و ہمت یاد کردہ رآئے مطالعہ صحر و دلیس
 طیاں طیاں سوی ساحل و دیدے سخن د کا لود تو الشفاء و امل الکلم
 الیٰ اللہ تعالیٰ و کلام صحیح کار پر داراں او مایں صلاح عشق گشتند
 کہ ہر گاہ این حالت سادہ تات سائے لام ر نفس نانی شود میں آن آن ہر کا عذ
 کہ پیش کردہ شودے معائنہ حساب کتاب مباد کردہ حواہد داد و کلام
 احتیاجی مایں راسے تہ گشتند و ہن ساں کردہ او عسریہ سیر
 فی حوالہ و دیدن مہمول آلف د الیک الکتبہ لکریہ و بیہ العبد
 و مباد کردہ واد و رودی قلم و رو دات ہما و و یوارہ وار مر گس آسا عتیم دل
 شغول مہمول گشت کما تنگ گشتن حوں تہ و مر او تنیدہ ار و ط شادے
 مانع مانع گشت عمار و بحار سیدہ خاطر رفتہ شد و حیمہ دل ہر یک شگفتہ شد
 یکے گفت کہ حب و دی بخت رہائی کرد و الیک دیتی الیک ہما دیگر گفتی
 کہ حقیقت لکرم ہما ما تنسبہ و انفسکم ایست د کے وہں
 ہمارے گئے لو او انتم لو او انتم تعوا یکتا و العرم حرد او لطر ماری لود
 و بیتہ طار میں دعا ماری اتمام کاراں ما کاراں میں اطوار مادیک ایام
 دولش را احتیاج مہمود و دعا مہمود را محوے اتمام و استقام مہود و نہ مہوجہ

کریمہ کہ لا اِلهَ اِلاَّ هُوَ مُحَمَّدٌ رَّسُوْلُهُ لَعَنَ الْفٰسِقِيْنَ عَلٰٓی وَاٰیٰمِمْ خٰسِرٍ اَوْ کَسَیْ
 سعید ہم سو کہ کی ساعت و گردش آسمان به بیت او میگردد و حتی که ارد دست
 و آشنایز کسے با و نمی گردید هر یک راه خویش گرفتند و او را بهرست عشق گذشتند
 عشق او را در رتبه رزح اعنی لا یجئ فی ذلک یحییّت و رساند همواره ہمیں
 کیفیت میانہ را ان بعد عشق بحضرت تقدیر رفتہ عرض رسانید کہ چنانکہ شرف
 اِنَّا لَمَقْتُلُکَ فَکُنَّا مُتَشِیْنَ اَزْ حَضْرَتِ قُدُسِ تُو یافتنه بودم ہمچنان
 بنور رسید هر فرد تدبیر عقل بر مید و دل را گرفتار و سخت حوار گردانیدم
 چنانچہ مسدود رجعت و اَحْیَا اَہْلِهَا اَدْلٰہ است اکنون چه فرمان میدہند
 بار حکم شد کہ اُقْتُلُوْهُمْ حَیْثُ وَحَدَّثُوْهُمْ پِس عاشق حسب تحریر
 تقریر و مکر و غوغا ہائے خود گردون عقل و تدبیر بسپرد جفا الفکیر بیجا
 ہو گئے کاش ای برادر ایت ماجرای تدبیر و تقدیر کہ در خیز تحریر و آوادم
 باید کہ در جمیع امور تکیہ با سباب و تدبیر نہ زنم و در بسبب الاسباب گمنی کہ
 اَلِیْہِ الْمَرْجِعُ وَاَلْمَالِہٖ اٰخِرُ مَجْمَعِ جمیع امور سومی و می ست اعتماد
 بعمل خود محض نادانی است لٰکِنْ هُوَ فَعَّالٌ لِّمَا یَشَآءُ ایداز ناظرین
 آن دارم کہ انچہ سوے و خطائے تحریر و تقریر من سرزودہ باشد بخواہی
 الْاِنْسَانُ مُرْتَكِّبٌ مِّنْ اَخْطَاۗءٍ وَاَللّٰی یَاۡبِزُ اَنَّا اَحْمَدُ عَجَبُ
 واکسار من کنند نہ کہ لائق و نثار سومی ظن کنند اِجْتَابُوْا الطَّیِّبَاتِ
 نَعَصَ الطَّیِّبَاتِ لَا تَمْ کِبٰرُ وَاَحْمَدُ لِلّٰہِ عَلٰی اِحْسَالِہِ وَالصَّلٰوۃُ
 عَلٰی سَیِّدِنَا عَلٰی اٰلِہٖ

قطعہ تاریخ از برادر محمد ظہور احمد صاحب تخلص احمد

ورطیعیل حضرت حیرالت
 این کتاب دگتار تک قمر
 آمدہ درگوشت سیر این حسر
 مرحسا اردل برآمدے خط
 سل این ہر گر بیامد در نظر
 صفحہ اوراق او نور
 ار حوش متصل لعل و گہر
 طویای چشم مار اع النسر
 می نویسد احمد حسہ حگر
 سازد و تاریخ در ماد صغر
 است بحر ی رسول خوش سیر
 یارب افتد این قول ہمدگر

ارسمات حداسے داد گر
 یاتہ امسام حسن و طرب
 چوں صف کرد نصیب این کتاب
 چوں مدیدم سکہ رحمت فرا
 معین بخت مستحت چوں آفتاب
 رجو بس تمام مار لب صم
 لعلہ آتش جہلت دویار گاہ
 گشت لاریاں کتاب کے لطیر
 ظاہر تاریخ اتمام کتاب
 یوم بخت و وقت سعد
 یک ہزار و صد و دو و دو
 احمد مغز دل حسین دار و دعا

خازن الطبع

احمد علیہ السلام کہ دریں زمان سعید و آواں چید رسالہ رسیدہ و رمارہ
 سارے تقدیر و تدبیر ماسو کہ غمیدہ و احوال غریبہ تہمتہ مخصوص قاطعہ و براہیں سلطہ
 قرآن مجید و رجال حمید و احادیث و احار موسیٰ صلی اللہ علیہ و آلہ و اصحابہ و سلم

نبوان تالیسته و طرز مایسته و قمع تمامی مامورات کوفی و مکابو جو و شیت
 ازلی و تقدیر لم نزلی بحکم قادر بیکون ثابت گردیده و در ذالت اسباب و تدبیر که
 محض آله است و یاندیشش کار حقا و جهلا بدلائل و حجج ناطقه ثبوت گشته
 چنانچه حق سبحانه جلشانه خود را تبارش و فرماید وَكَانُوا عَلَىٰ الْكَافِيَّةِ ۝ اللَّهُ
 سَرَّكَ الْعَالَمِينَ ۝ وَادَّجَاءَ الْقَدَرُ عَمِّي الْبَصَرُ ۝ تواتر و توالی
 بیایه اثبات رسیده و توشیحش درین رساله مختصر بطریق تازه و سوال
 و جواب و اتمتیل و نظائر بجز بترین وجه مصنف رساله هذا جامع علوم
 مستقول و منقول حاوی فنون فروع و اصول و دسی راه هدایت و حق
 مولوی محمد نجم الحق صاحب ثابت نمود و سالکان مسلک پیروی و پاشنگال
 اسباب به تدریس و پیروی و پیوندی گرد و دستشان عروقه الوثاقه توکل و
 تقدیر را پیشینه و وثوقه مزید شود بنا بر افاده تسام و استفاده قیام
 و طلوع نامی گرامی عالیجناب معنی القاب منشی نول کشور صاحب سی آئی
 اسی واقع بلده کانپور صاره الله عن شرالد هور بار سوم بماء حون ۱۲۹۵
 بعد حسن و حولی متعجج تمام و تنفیج مالاکلام بحلیه طبع محلی و نیز پورا الطبع آراسته
 و میرا بسته گردید

۹۲۴۰

وَلِلَّهِ عَلَىٰ دَالِك

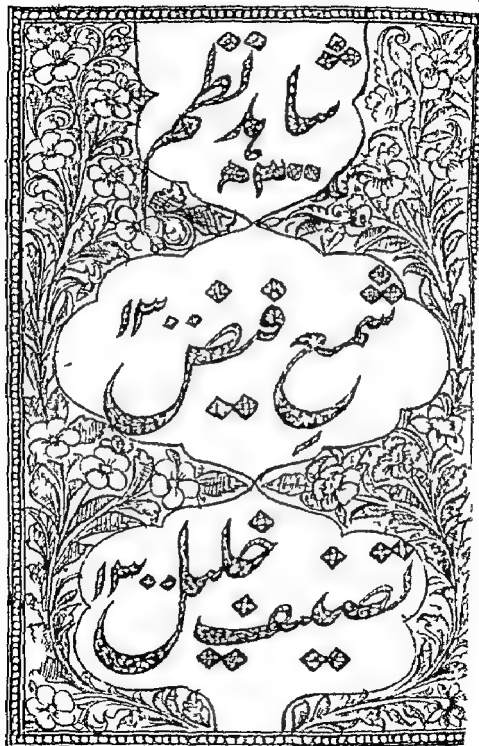
وَدَعَا إِلَى سُبُلِ الْبَيْتِ بِكَ بِالْحِكْمَةِ وَالْمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ

كَمَا سَمِعْنَا مِنْ أَفْوَاهِ الْمُتَكَلِّمِينَ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي هَدَانَا لِهَذَا وَمَا كُنَّا لِنَهْتَدِيَ لَوْلَا إِسْهَاءُ رَبِّنَا لَعَلَّاهُمْ
وَالْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي هَدَانَا لِهَذَا وَمَا كُنَّا لِنَهْتَدِيَ لَوْلَا إِسْهَاءُ رَبِّنَا لَعَلَّاهُمْ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
مَنْ يَرْجُو عِزَّ اللَّهِ وَرَحْمَتَهُ فَلْيَرْجُوا إِلَهُهُ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
مَنْ يَرْجُو عِزَّ اللَّهِ وَرَحْمَتَهُ فَلْيَرْجُوا إِلَهُهُ

تقریر چه باشد و چه خیر
یا حق تو حضرت کریم است

حیرت زود ام بزرگ تصویر
نعت خالق تو بر عظیم است

منقبت آل اصحاب

ای دین تو از چهار جوسر
صدیق و حسن غنی و حیدر
آل تو بجزله خلائق
صد رحمت و صلوات نیروان
هم آل و هم ابن بیت و اصحاب

گر دید طلبند نام و برتر
هر چار خلیفه یمیم
چون ماه که ز انجم است فائق
بر احمد و چار یار و نشان
انصار و مهاجرین احباب

سبب تنظیم صد پند و مندر حضرت لثمان علیہ الرحمۃ و الغفران

لثمان مدینه الطهره
حاکم دین مدینه الطهره
بن فضل ربنا حیاة
مسلح در دست مدینه و کار او را
قد کان بر شرف علیہ
بر آئینه نور در دست بدار رحمت
ما حسن عقیقه و قهر و
چونیک راست و شرف و سید او را

مفسد باخ مساکب الذرایه
در مدینه و بهای مساکب
ماقه کما کانت علیہ
مساکب در مدینه و بهای مساکب
و حضرت خالق التبر
در مدینه و بهای مساکب
ما حسن طبعه و قهر و
چونیک راست و شرف و سید او را

لثمان مدینه الطهره
حاکم دین مدینه الطهره
بن فضل ربنا حیاة
مسلح در دست مدینه و کار او را
قد کان بر شرف علیہ
بر آئینه نور در دست بدار رحمت
ما حسن عقیقه و قهر و
چونیک راست و شرف و سید او را

قَالَ اُمِّي حَسْبِيَ وَعَلَيْهَا
مَحْتَسِبٌ وَادْعُ نَسَبًا وَنَسَبًا
فِي الْحِكْمَةِ قَالِ اَبُو عَصِيْبٍ
وَرَجُلٌ يَرْوِي عَنْهُ اَبُو عَصِيْبٍ
اَنَّ وَالِي كُتُوبٍ وَلا يَت

صفت معروف است
 هر نقطه اش از کائنات حدیث
 هر لحظه اش از عالم بر مینویسد
 هر حرفش نور طبع است
 هر کس که بران نظر گزارد
 نادان چو عمل کند برین پید
 هرگز رسد به دو عالم
 اگر گوشش زور گویا رود
 بی رنج و محن بهر دو عالم
 هر کس که عمل کند برین پید

مَسْمُومًا وَوَرَايَةِ وَجْهِهِ
 قَدْ خَرَجَ مِنْ بَيْنِ يَدَيْهِ
 فِي عِلَّةٍ حَرِّ اَدْوَدِ كَمَا اَمْرُ
 اَنْ تَلَا كَلِمَةً بِرَأْسِهِ

فرمودر قسم رهبر فرزند
دارد بکبار خویشت یہاں
ہر فقرہ شروع آفرینش
رہ راہ جدا ہوا دہ تمنے
گنجینہ عقل و کلمہ آرو
از حقیق خسرو شود پرومدا
ز ہمار گیر و کش ملا لے
ہرگز نشود و لیل و در بخور
فایز بود از کشتا کش عم
با تشہیات و موت حرسنا

[illegible]

۱	ارہ خط و بصیحت اچھے کوئی	۱	آں را دیکھو جس دیکھوئی
۲	ہر کہ کہ قلم ہی گنساں	۲	ایماں دیکھو لیکن گنساں
۳	تساں رنقل قدر مرموم	۳	دانستہ کس تو قرحو دگم
۴	حق ہمہ کس سناں ناح	۴	تاق حق تو روجق بساں
۵	ہند ار وقت گنت رار	۵	آگہ بریں سوئے شمار
۶	ہر بارہ یار خود گماں کس	۶	روست معیت اتھاں کس
۷	ماہر کہ تراست آسمانی	۷	در سود و ریانش آرمائی
۸	ار قرت اہلبان میریہ	۸	وز جابل ولی تمسیر مگیر
۹	یاری حسد و راں گری	۹	در صحبت ریر کاں شیبی
۱۰	سر گرم بکا حسیہ ماشی	۱۰	بکساں تو نحویق و میر باشی
۱۱	ہر گر کس اعتماد سرور	۱۱	رن ہست بکا حسیہ رہل
۱۲	ما تجرہ کار منور کس	۱۲	تذیر امور و مصلحت کس
۱۳	باید ہمہ جاہ بزم جلوت	۱۳	ہر سمت دلیل و حجت

کلمہ در بیان حق و کلمہ در بیان کلام

۱۵	بشمار غنیمت این جوانی	مست است بهار زنه کافی
۱۶	کار و جهان چنانکه دانی	کن راست بسالم جوانی
۱۷	یاران شفیق را بسیار	از جان عزیز دوست تر دار
۱۸	با تو تمن و دوست باش خوشتر	میو سته کشاد و دارا پرور
۱۹	دوستش پدر و کنار مادر	بشناس غنیمت ای برادر
۲۰	استاد که افضل از پدر است	باید پی نهد متش کمر است
۲۱	خج تو بقدر خویش باید	حسرت بر وقت کار نباید
۲۲	سر رشته اعتدال گذار	می باش میانه روبر کار
۲۳	کن پیشه خویش با پیروی	از راه شهابت بزرگروی
۲۴	هر حاجت بیسمان رو کن	خدمات بواجبی ادا کن
۲۵	در خانه خویش و یار و اقبا	چشمان و زبان خود نگهدار
۲۶	پاکیزه و بدار جسم و جابه	تا پاک بود سیاه نامه
۲۷	باز مره دوستان صاوق	بر یاری خویش باش واثق

طالع نازک و خوش
دوایست مدعی
طالع دانش مند
و قادر حکم بر ستار

۱	مردن سر نیز را سد سوز	۲	علم و ادب و هنر سیاموز
۳	تیرا گاهی در من سواری	۴	تا و سحر در پنج از و مداری
۵	یا بختش ریای رست و کن	۶	چون بار کنی چپ مدرکن
۷	با هر که درین جهان کنی کار	۸	اگر ره او دران سبک و در
۹	آهسته بوقت تسبیح گوی	۱۰	گویی چو پروین مهر سومی
۱۱	خواهی چو یاب آبر و سیت	۱۲	کم کن خور و واثب گشتگیت
۱۳	چیس که بچه دمنی پیدی	۱۴	آن سر سره گیران مندی
۱۵	هر کار کن زرای تو بپسیر	۱۶	تا میس رسد ترا رقت پیر
۱۷	تا خوا مد و کن تو کار است ناد	۱۸	تا موش و زردست پیرا
۱۹	گایست مام و سنگ آریست	۲۰	بالو و ک وزن مگومی رارت
۲۱	چسید و گر گسان منهل	۲۲	آوردن آن دست متخل
۲۳	باجل نمی نمود و سادار	۲۴	چشم و فسا و ار ربا
۲۵	اول و میک خود میدیش	۲۶	و اگر ره کا گیسر و میش

ملک اهل حق و عابد
 صاحب کرامات و احسان
 در کمال کمال و کمال
 در کمال کمال و کمال
 در کمال کمال و کمال
 در کمال کمال و کمال
 در کمال کمال و کمال
 در کمال کمال و کمال

کار کرد و نه یست کرد و شمار	۱۰	کاری بکن و مباحثن بکار
کار امر و ز را بنسروا	۱۱	مگذار تو حسرتنا و دوردا
سبب است مزاج با بزرگان	۱۲	خبر داد ادب مرو با ایشان
بامرو بزرگ و پیر و مستر	۱۳	نبود سخن در از بهیست
خواهی چو بزرگی بزرگان	۱۴	گستاخ عوام را مگردان
نویس بکن باطل حاجت	۱۵	بر قدرت خویش کن عنایت
جنگی که گذشت زو مکن یاد	۱۶	کن خانه دل بصلح آباد
خسیر و گران بخود میامیز	۱۷	فرض است ز شر نفس پر هیز
مال و ز خویشتن به همیان	۱۸	از دشمن و دوست و از پنهان
خویشی زیگانگان بریدن	۱۹	زشت است باید شنیدن
یاد و نیکان مکن ز غیبت	۲۰	یادوت نکنند باز غیبت
خود را پسند بتر است این	۲۱	یعنی که مباحثش خویشتن بین
استاده جماعتی که بلینی	۲۲	هرگز نه خلاف شان گزینی

این نسخه از کتاب
تاریخ جهانگیری
است که در کتابخانه
مجلس شورای ملی
تهران موجود است

با عالم وفا صلاصلا فصل	باشی بتواضعاً شتابا کل
طامع نشوی بمال مردان	گیریش نهند روگردان
لیکن مالی که پیش آید	جهش نکنی خوب باید

موضع

فرمود چنین حکیم لقمان	سر و سینه بر گره چکران
هرچی که نوت تمام رخصیات	هست آن همه سده هراقترا
زان جمله گرفته ایم تن پند	یک را بگذارد و بخود
یعنی که یکی خا او گرموت	این هر دو را و چون دوست
یکی که گنی بکن فراموش	این سیرت نیک هست گوش

موضع

ارباب خرد و نیک گوشتی	گفتند که خوشتر خوشی
دالی که خواص مفید دارد	حاصلیت خاص مفید دارد
بی زبیر و زرشناس نیست	بی سلطنت است فرو بهیت

سخن بزرگوار و
دلیلی است که
مستحق است که
مردمان را در
دانش و علم
و ادب و
و اخلاق و
و حسن خلق
و حسن معاشرت
و حسن تدبیر
و حسن تدبیر

از علم و هنر هر چه توانی
چیزیکه به نفع آن زوال است
آن نیست بینه و آل خوی
هر پنج که میرسد ز خلایق
بشناس که هر یک او تعدیت
بر عیش و نشاط و ارفانی
انجام نشاط نزع جان است
هر شب که کنی بخواب بنگ
یک روز ز عمر تو ساید
بشناس که از هنر از رویو
از حرص زر و بوجه نقصان
شیرین سخن و بلند همت

زان نفع بدگیران رسانی
از حق مطلب که خود و بال است
هر وقت که روشوی مهابشی
آنرا بغضب مکن تو اطلاق
از وی برسد براه نادب
مغرور مباحش تا توانی
تا یکی گوهر سم از آن است
کن غور ز را عقل و فزینک
هر چند که نال و زر بر آمد
یک لحظه عمر هست برتر
رنجیده مشو بکس مرغان
کار جهل است جنگ و خاش
می باش ز راه عدل و نصیحت

صلی علی ساجد
اکبر و کبر
صلی علی ساجد
ای که در این عالم است
دست بر سر او نهاده

رأی داری که در نصیحت

از خواستش نفس روی بکش
 بخشامی بحال ناتوانان
 بروین تین باش محکم
 تو پیر و پیروان دین باش
 ثانی مشو و ز شری پیر
 تکفیر کس کن گوارا
 قول و فعلی که فتنه یابد
 مردانه براه دین گذر کن
 حرص و اهل دور و غایت
 عجب و غضب و نفاق گویند
 صبر و شکر و قناعت و علم
 اخلاص و خایقین و تسلیم
 المختصری غریب و بسند

قابو طلب ست یوسر کش
 با پوشش و نقد جنس بانان
 بالنس و خرد و مباحش مدغم
 بر جاده اصفیا مستین باش
 در دین سر فتنه بر مینماید
 نفویض خدا کن اشقیار
 ران جنگی است از باید
 از لغزش پامی خود خد کن
 بخل و حسد و ریاء و است
 زین جمله تو پاک و ارسینه
 نفویض و رضا تو کل و حلیم
 زینهای نفس گیر تعلیم
 از بهر تو ما ورامی صد پند

این شعر از
 میرزا محمد باقر
 قزوینی است
 که در کتاب
 «نزهت المجالس»
 آورده است
 و در آنجا
 میگوید که
 این شعر
 از میرزا
 محمد باقر
 قزوینی است

از عین کرم محاف و ازند اصلاح و نهید از الطاف گر عادت طبع عیب بیست	ویده بگل و سمن گمازند گیرند عیب مثل اجلات صد نید معلم نکوئی ست
---	--

منہاجات از محبوب ال عیالات

یارب هر چه حاجتم روا کن هر چند که بند تو و مسلم یارب به پناه خویش و گیر این نظم سر و غ هر نظر باد ازین طفیل شاه مختار هر گاه که زین سرای فانی از ابلیس شیر نفس غدا باشیم به عرصه گاه محشر بر جرم من از غضب نباشد	توفیق عمل به عطا کن لیکن رسر حمتت چلیب ایستان خلیل را تو پند پر و فریض قبول بهره و بار اولاد خلایل را نکو دار گیرم ره ملک جاودانی ایمان دهم و اسپین نگه دار و ظل حمایت همی پر این آرزوم عجب نباشد
--	---

[illegible]

یا رب صلوٰۃ رحمت آثار
بر روح رسول و آل اطهار

ماوۃ تاریم ہجری
ختمہ اللہ الحسین

سنہ ۱۳۰۰ ہجری

—————

تقریظ رساله بستان خلیل از بحر نبیل علامه جلیل جناب
فضیلت آداب سیادت انشباب افصح التکلمین
عظام مولوی سید محمد نظام الدین صاحب نظام
وام ظالمه العالمی اوپٹر اخبار رتن پرکاش رتلام سیم
شهر گلشن آباد عزت جاوید ملک مالوہ

بسم الله الرحمن الرحيم

ای حمد تو برتر هست و بالا
وصفت تو ز عقل و فهم بیرون
ذات پاک تو هست لاریب
دانی تو حقیقت حقائق
هر لحظه و لمحہ ساعت پاس
بال و پروموی تن رنگ پی
ذرات و ستاره های تابان

سبحانک ربنا تعالیٰ
کنه تو ز درک و فهم بیرون
علام و علیم و عالم الغیب
باریکی و نکته و ذوق حق
تحر یک شمره شمار انفس
ار شمس همه چیز تا به لاشه
انباره ریگ در بیابان

برگ و بن و ریشیه های تنجبار
 ماریدن قطره های ماران
 ارعالم میستی و هستی
 غییر از تو که داند و کلمه بیند
 مارا تو بلطف آفریدی
 پنگر سو ماسیا به کاران
 آریم تسفیج مصطفی را
 ای آنکه بذات بمیتالت
 گنجینه کائنات هستی
 سراج قبول عرش مسد
 ای سرور نامی و اولو اعظم
 جسم هست همان در چو رحی
 از دین تو رهبری سلامت را

شاخ و گل و غنچه نذر واثمار
 نعدا و گسپاه و در بهاران
 و ز بود و نبود و اوج و پستی
 آری آنکه سر که آفریند
 و ز جسد بعقل برگزیدی
 چشم کرم لشکر سالان
 لشکر خیل انبیا را
 نارتده نبوت و رسالت
 آئینه روی حق پرستی
 شاهنشته مرسلان محمد
 بر عرش بذات بحبت هم نهم
 افلاک سفینه و تو لوجی
 بر شرع تو پیروی خلعت را

اسفار و صحائف سماوی
 از لطف تو بر لبِ حلاوت
 در وصف تو ای فصیح عالم
 من کیستم و چه پای من
 ای حامی بندگان عاصی
 بر خیز که ما گناهکاریم
 از ما ست ملاعب و ملاهی
 به شد از نظام در ادب کوش
 گیتی است مقامِ عبرت انگیز
 خورشید چرخست و مهتاب
 از شومی نخبست هر ستاره
 نارسد حد و اعظم جهان بسوز
 باد است موم و صرصر قهر

قرآن تو جمله است حاوی
 شهیدیت فصاحت و بلاغت
 خود ماطقه الکن است و اکیم
 عجز است و قصور پای من
 بر لطف تو منحصر خلاصی
 امیر شفاعت از تو و اریکم
 در است نجات عذر خواهی
 خاموش بجز لغت مخروش
 جلای زمین سپهر خوریز
 از داغ جگر همیشه قیاب
 بر جای خود است یک شاره
 دسردی ز مهرِ جهان بسوز
 تلخ آب است سبب زهر

حاکم است حقیر لا محاله
در پیکر گل مقام خاست
از طرز زربانه پدید گریه
زبان پیش که از نو نگید
لقمان که حکیم نامور بود
شد حکمتش احدی مکمل
صد پند ^{از زبان} صد پند و برگزیده
آنان زبان ملک یونان
آن ترسو عربی بتناست
پس در عجم اعراب سفر کرد
صد پند که نثر پارسی بود
از نظم چو داده اشتطاش
صد پند به نظم و لید پرست

تحلیل حلیب استخاله
صد پند صحران به نو سهارت
عبادت ز حواذات و گرسبه
بیدار دگران بخوابش برسد
از پند و نکات باختر بود
قرآن گوایهش مدلل
نبوتست ساس نور وید
دشتر شد است گوهر افشان
تازی شد و مانده نازکی پاست
پیرایه یارسی به بر کرد
در پند خلیل نظم فرمود
بستان خلیل کردناش
صد ^{از} خانه به چرخه ناگزیر است

عامست صلا به نیکوختان ای خلق پایستی سر دوان شو	گسترده خلیل خوان احسان بر خوان خلیل مسیمان شو
بستان خلیل و نشین باد	بر جان خلیل آفرین باد

سالتش نظم نظام ناکام تصنیف خلیل کرد ارقام
--

سنة هجری

ایضاً از مولانا ی محارح البصائر

از مولوی محمد عبدالله الحسین در سرزمین شعر و سخن سگارش ان هر شعر نر که از فی کاش فرو چکد نگیندیش چو گل نگیندیش چو نیک صد پند و موند که همان نوشته بود این نیز هم سپاس کار گوشه خودش	کاندر سخن خلیل تخلص کند پسند در ملک نظم و شعر علم باش سپرند اگر دون چو مجمر است بر او خزان سپند کیفیتش چو پاد و شیرینیش چو قند در شعر بهر خاطر فرزند آرمند از شعر پارسی در نظم نقش سپند
--	--

از محبت و نصیحت و اخلاص و غبطه و
صدقه و خلیل حدیث بی گزند
هر کس شایسته عمل خیر کارند
این کار از تو آید و مردان خشن

صدقه آید از کس، بحمد و ربو
یک کعبه خلیل قدیم است یوگا
از پیش بهر نفیست بزیاد است
التمس نظام دید و گفتا که مرجا

فرمود روح حضرت لقمان سال نظم
شند با ادب خلیل بصد پند و

سنة الهجرة

وله

پختت کرد کار یک بختی
رخش آئینه وار یک بختی
برسم یوگا و کار یک بختی
سراغ رگزار یک بختی
مبارک روزگار یک بختی

خلیل ما که از بهر خسله
ولت گیتی ناچون جامه شبید
نظم آور و تریب لقمان
چه طعم مشعل را و دهر است
به عبد الباسط آن نور گشا

که بهر خاطرش گردید منظوم	چه صد پند افتد از نیکی بختی
بستان خلیش کرد و موسوم	میفرود است بهار نیکی بختی
چو بستان خلیل آراشی یافت	بعد نقش و نگار نیکی بختی

و ام کل شگفت بهر تاریخ

رقم کردم بهار نیکی بختی

سنة ۱۲۰۰ هجری

قطعه که هر عصرش تاریخی است

سرآمد از خلیسم پند لقمان ۱۳	حواس و هوش را با پند پیر ۱۳
-----------------------------	-----------------------------

بیان روشن شیرین زبان ۱۳

قرآن ماه و مهر صحت ۱۳

و دیگر

شمع صدق و حقا چشم یقین ۱۳	پندامن و ایمان و عطف جلیل ۱۳
نور کشتی و نوحه بهجت ۱۳	واه و چه پندستان خلیل ۱۳

منہ

صد بنو و صد عثمان جمع است ۱۳
در حبیب و گار عبد الست ۱۳

دار و خلیل با هم کل صد چمن امان ۱۳

مور و کلیم والا از بنو غایت ۱۳

قطعه دیگر که در هر عشر دو ماده موجود است

لطم علوم سو و صد ۱۳ اوج امید و عطا وید ۱۳

نیز عظیم حق پسند ۱۳ قازم و صل کبریا ۱۳

قبله رای و ستور ۱۳ غنچه کشای مست ۱۳

گلشن صدق و کرم ۱۳ گوهر بند صبا ۱۳

ایضا قطعه و وارده تا سرخ

چند تاریخ های نظم میل
میکنست از نظام دلی ۱۳

سال تصنیف نظیر و تال -
نند محبت ریاض حسر مقال

ثانیاً اینچنین که سه سفتتم
 بهر این نامه لطافت بهر
 شرف لقا نظم مرقوم است
 بهر نظم این کلام جلیل
 هست بر حق چو حکمت لقمان
 از پی پند پاس پرتاشیر
 باز تا خریش ای توده سیر
 نیست در کار جای دلنگی
 سالت از جستجوی نیک آمد
 باز کلکم به شرح و ببط تمام

سازگار معاشرت گفتم
 باز گفتم که نظم نامی و سه
 سال و نو بهار منطوقم است
 شد رقم معدن سرور و خلیل
 نظم بر حق بسال و خیران
 خامه نبوشت و قلم تحریر
 از حدیث خلیل حق بنگر
 دل من گفت نظم بگیر نگی
 چمنستان خجی نیک آمد
 نسخه شرح و ببط کرد ارقام

گفت سالت نظام محمدیان

مرحمت نامه تمیز جهان

سنة هجری

۱۱

۷

۴

۱۱

ایضاً قطعه تاریخ فصلی

اعظم صدف از خلیل جلیل | چون بعجل خدا شکارش یافت

از نظام حیرین سنه فصلی
گلشن فرخی گذارتن یافت

سنه ۱۱۹۰ فصلی

ایضاً قطعه تاریخ سمت

صدیق بشیر لقمان نظم از خلیل جوان | ناظم کلیم دوران ناشرفهم وانا

تاریخ سمت افشون حضرت و جو
آدم به نظم جاود و شرف حکیم وانا

سنه ۱۱۹۰ سمت

قطعه تاریخ سنه علیوی

زبدۃ المخلوق حضرت لقمان | که حکیمی سبب نظیر و عدیل
یافت اسرار حکمت از ربودان | یافت فیضان عقل از جبریل

نظم صد پند سو دمنده حکیم	که بر انوار حکمت ست دلیل
که نظمش خلیل و نشت	بنمایات کردگار خلیل
با دوشن قبول هر دو جهان	با دوا و ادا و فهم و عشق خلیل
با دوزی رسان بهر ریش	حافظ و ناصر و معین و کفیل
با دیار سب بصفحه گیتی	یا و کار خلیل و ذکر جمیل
بهره و ربا و از معاد و معاش	هر که نظم هم را کند تحصیل

از نظام است عیسوی تاریخ

کعبه اهل نیک است نظم خلیل

سوره اعیسوی

ایضاً

گشت چو این گنجینه سپید

ختم بفضیل رب جمیل

سال مسیحی گفت نظام

نظم سالون فال خلیل

تقریباً و تاریخ کتابستان جلیل منجانب خلیل جلیل عالم عدیل
اغری عطوفی مولوی محمد حسین رحمت صاحب حکمی ام الفضاله

رہنمی و چہرہ روز روزان	خستہ روز رخ فروزان
ارنج زمانہ دل تھی بود	بنجم نشاط مریہی بود
در بیت شرف ستارہ من	سیگشت فلک پیارہ من
اختر کہ سعادت اندران بود	با کوکب بخت و رغمان بود
صحت حیو نشاط زندگانی	سر زرافق بکا مرانی
در روزینین نشاط ہمراہ	فاصلہ از رہ سیدنا گاہ
آوردن نشاط سنج نامہ	نامہ وجہ نامہ گنج نامہ
بر اوج خسرو و مہر نام است	بستان جلیل ہم نام است
ہر صنفہ صفائی کہ بارو	روحشہ خضر آسب وارو
پروا مرہ اش جو ہر روشن	خروش برق چو گل گلشن
اور شید کہ بر فروخت تابست	از جد وال و ست روشن آبش

در این کتاب
مجموعه از کتب
مختلفه است
که در این
کتابخانه
موجود است

دور فتور پسند لقمان
آورد و بر کو رور رازش
و اما بر موز نکست دانی
در نظم او را پست طوی
شم شیر زبان فصیح دارد
این گوهر نغزین که سفته است
وصفش ز حد خرد برون
و اما ندن از و چون آگریست
تا چار ز وصف او که ششم
آید چون دای از بنفتم
یارب تو بفضل خود پذیرش
در بند رواج نامه بادش

در نظم کشید چرخ ویشان
پا مردی کلک بحر سارش
بنیاب را بر معانی
دینش صورت خرد پیوی
کاکش نفس مسیح دارد
خاشاک ز راه حق که فرست
فکر من و وصف و جنون است
و اگسیدی خامه و پذیرا
دزکرت سال ره نوشتم
تصنیف خلیل سال گفتم
در ظل قبول خویش گیرش
روشن ز سواد و سوادش

بماه دسمبر ۱۸۸۲
ختم شده با
حلیه طبع پوشید

